

bibban

SILVIA MODIG:

När vi talar om läs-
kunnighet talar vi om
jämställdhet

SID 11

Biblioteken
betalar sig tillbaka
mångfald

SID 18

TEMA:

Demokrati

BIBLIOTEK, EN LÖNSAM AFFÄR **I8**

TEMA: Demokrati

II Silvia Modig:
Biblioteket är ett
demokratiskt rum

I5 Världens starkaste
björn ska lära barn
källkritik

I8 Rapport: Bibliotek,
en lönsam affär

I4 Vad har Pippi Lång-
strump med svenska
körkortregistret att
göra?

I6 Källkritik och fake
news – folkbildning
i ett digitaliserat
samhälle

20 Kolumn: I det digi-
tala skuttet – fånga
människan

Finlands svenska biblioteksdagar närmar sig! Läs om programmet, värdstaden Närpes och föreläsarna på sidorna 24-27. Föreningens stadgeenliga höstmöte hålls på fredagen under biblioteksdagarna. Välkommen!

24-27

7 ALLA HAR EN HISTORIA
ATT BERÄTTA

IO GOSEDJUR INTOG
BIBLIOTEKET

AKTUELLT **4-10**

TEMA: Tillsammans **11-20**

Brev från Brändö **21**

Fem frågor till Helsingfors
universitets överbibliotekarie
Kimmo Tuominen **22**

Finlandssvenska klassiker **23**

Finlands svenska
biblioteksdagar **24-27**

World Library and
Information Congress **28**

Plock ur protokollet **30**

Kom med och skapa en
global biblioteksvision **30**

Kolumn: Vi läsare hör till
samma familj **31**

Internetgodis **31**

BIBLIOTEKSKOMPETENSER
OCH FRAMTID **9**

WORLD LIBRARY AND
INFORMATION CONGRESS **28**

Låt oss tala om demokrati!

Till bibliotekens uppgifter enligt den nya lagen hör att främja aktivt medborgarskap, demokrati och yttrandefrihet. Ordet demokrati har därmed lyfts in i lagen. Det betyder ändå inte att det är något nytt uppdrag för biblioteken men en klar markering, en vilja och ett förtydligande.

Vad är då demokrati i biblioteket och hur gör vi för att främja det? Frågan tangerades under våren då bibliotekslagen var ute på roadtrip runt i landet. Det man kanske tänker på är att biblioteken skall ordna föreläsningar och panelsamtal som ska spegla olika åsikter och förhållningssätt. Det handlar om tillgång till bibliotekens lokaler, vilka medier som köps, hur det arbetas med normer och diskriminering med mera.

Men frågan är om vi ska utgå från att uppdraget uppfattas på samma sätt av alla och finns det någon svårighet med demokratiuppdraget? Ett problem kan vara att det inte finns nedtecknat i klartext någonstans. Det är mer en tradition. Det är enklare att definiera innebörden i bibliotekens andra uppdrag men hur yttrar sig demokratiuppdraget i det dagliga arbetet?

Det är viktigt att det här är frågor som dryftas på biblioteken bland de anställda, för hur kan vi annars vara beredda på att föra den diskussionen med våra kunder? Alla som jobbar i kundtjänst har säkerligen råkat ut för situationer där man varit tvungen att förklara bibliotekets policy i olika frågor. Det kan handla om varför en viss bok köpts in eller varför den inte finns i samlingarna. Det kan handla om en utställning som provocerar, en specialgrupp som får för mycket, alternativt för lite service.

Vi måste vara beredda på diskussioner och vi måste veta hur vi jobbar med enskilda besökares åsikter och deras övertygelse om

sina rättigheter. Det får inte enbart bli en fråga för chefer eller för de som jobbar med strategier och lägger kursen.

Tydligare skrivna mål ger mer stadga åt verksamheten och demokratiuppdraget skall finnas nedskrivet bland de andra uppdragen men i första hand skall det stötas och blötas och diskuteras bland personal på biblioteken.

Karolina Zilliacus

är ordförande för FSBF

”Det är viktigt att det här är frågor som dryftas på biblioteken bland de anställda, för hur kan vi annars vara beredda på att föra den diskussionen med våra kunder?”

Bibban

är Finlands svenska biblioteksförings medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. En webbversion av tidningen publiceras på www.fsbfi.fi där också tidigare nummer finns att läsa. Kontaktuppgifter till styrelsemedlemmarna finns på sidan 30.

ISSN (tryckta upplagan): 1459-5044
ISSN (webbversionen): 1459-5052

Utgivare

Finlands svenska biblioteksföring r.f.

Ansvarig utgivare

Karolina Zilliacus (ordf.)

ordforande@fsbf.fi

Chefredaktör

Pamela Friström

bibban@fsbf.fi

Redaktionsråd

Malin Hollmén

Lisa Strömsholm

Ylva Larsdotter

Layout Heidi Jylhä, Solid Media

Tryckeri Forsberg, Jakobstad

Annonser

Vill Du annonsera i Bibban?

Hör i så fall av dig till bibban@fsbf.fi.

Annonspriser:

Helsida (bakpärm) 350 €

helsida (inlaga) 300 €

halvsida 200 €, fjärdedelssida 150 €

Material

Material som skall publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till bibban@fsbf.fi. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publika-

tion och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €

Studierande, arbetslösa, pensionärer

och moderskapslediga 10 €

Konto: IBAN: FI1280001270200513

Referensnummer: 30 050 15

Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.

Adressändringar

Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till medlem@fsbf.fi

Webbplats www.fsbfi.fi

Pärmbild Pamela Friström

Inom ramen för ett nytt projekt vill biblioteken och lågstadieskolorna i Hangö, Raseborg och Ingå utveckla sitt samarbete. Lärarna har önskat bland annat fler handledda biblioteksbesök, mer varierat serviceutbud och i viss mån bättre samlingar. Bibliotekarierna hoppas kunna inspirera lärarna och dela med sig av verktyg för läsfrämjande arbete.

Konsten att göra läsare

■ ”Konsten att göra läsare” är ett tvåårigt projekt som biblioteken i Hangö, Raseborg och Ingå initierat tillsammans med kommunernas lågstadieskolor. Biblioteken har även tidigare samarbetat kring olika läsfrämjande projekt, men detta är det mest ambitiösa på länge.

Syftet med projektet är att ta fram nya samarbetsformer mellan skola och bibliotek, att utveckla verksamheten i en riktning som beaktar skolornas behov, den nya läroplanen, den nya bibliotekslagen och bibliotekens förutsättningar. Samtidigt vill vi bibliotekier inspirera lärarna och dela med oss av verktyg för läsfrämjande arbete. Det är ingen liten uppgift, en av utmaningarna är att både skolorna och biblioteken i regionen varierar i storlek, resurser och verksamhetskultur.

I kommunerna finns 28 lågstadieskolor, 10 fasta biblioteksenheter och en bokbuss som trafikerar i Raseborg. Avstånden är långa och personalresurserna på biblioteken små, vilket har lett till ojämn service även om de flesta skolor har åtminstone en biblioteksfilial eller bokbussställplats nära. Dessutom känner inte alltid vi på biblioteken till hur man numera arbetar på skolorna och vilket stöd som behövs, samtidigt som lärarna inte alltid känner till all service som vi erbjuder.

Projektet började under sensvåren med en enkät som riktade sig till alla klasslärare där de tillfrågades om hur de använder biblioteken i dag och vad de önskar sig i framtiden. Svaren varierade mycket men de vanligaste önskemålen är fler handledda biblioteksbesök, mer varierat serviceutbud och i viss

mån bättre samlingar. En sak som kom fram var att lärarna inte så bra känner till alla serviceformer som biblioteken de facto erbjuder, alltså borde informationen utvecklas.

Nästa steg är träffar mellan lärare och bibliotekspersonal under hösten, där lärarna får träffa ”sin” barnbibliotekarie och diskutera hur samarbetet borde utvecklas. Träffarna leds av specialbiblioteksfunktionär och läsinspiratör **Agneta Möller-Salmela**, som visar exempel på sina metoder, bl.a. högläsning, muntligt berättande, massagesagor och skapande av temamiljö för läsningen med betoning på multilitteracitet. Under resten av läsåret testas sedan nya arbetssätt och utvärderas i slutet av vårterminen och hösten 2018, då projektet avslutas.

Projektet har fått bidrag av Regionförvaltningsverket och Svenska kulturfonden.

Lisa Strömsholm

Bibliotekskalven i Åbo döptes

■ Den solgula plåtkalven som blickar ut över huvudbibliotekets innergård i Åbo har fått ett smeknamn. Skulpturen som skapats av konstnären **Miina Äkkijyrkkä** heter officiellt **Sweet Yellow Melon** men bibliotekskunderna fick ge förslag på smeknamn och det bidrag som fick flest röster var Mellu. Smeknamnet tillkännagavs under huvudbibliotekets vårfest i slutet av maj. Dagen

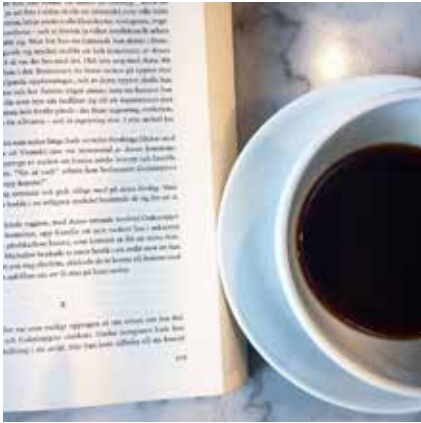
till ära pryddes Mellu också med en plastblomsterkrans.

Bibliotekskalven var ett av flera nya konstverk som avtäcktes i Åbo under kulturhuvudstadsåret 2011.

Pamela Friström

Kalven ses representera frihet och nyfikenhet – värden som också biblioteket vill stå för. Foto: Topias Ahola

I juli skulle man läsa en rysk klassiker på minst 500 sidor. Många valde Anna Karenina. Bilder från Instagramanvändarna @ikamymlan, @duckstern och @tsunnngren.

Läsutmaningen för bokälskare samman

■ Den finlandssvenska läsutmaningen som lanserades i januari är inne på upploppet. **Petter Sandelin**, journalist på Yle och primus motor för projektet, säger att läsutmaningen har överträffat alla förväntningar.

– Den började som en anspråkslös idé i det gemytliga matkomat under mellanda-

garna men har nu fått ett helt eget liv, säger han.

Utmaningen går alltså ut på att läsa en bok på ett givet tema varje månad. Många läsare delar också sina läsupplevelser i sociala medier under hashtaggen #fisvläsutmaningen2017.

– Att utmaningen blivit så populär handlar nog också om att finlandssvenska läsare vill känna gemenskap med varandra, tror Sandelin.

Särskilt glad är han över att biblioteken är med.

– Jag hoppas ju att utmaningen får folk att läsa böcker och författare de inte skulle läsa annars. Det har också visat sig att utmaningen erbjuder bra tillfällen att läsa något oläst ur bokhyllan eller låna något man länge tänkt läsa.

Pamela Friström

Afghanska ambassaden besökte Sellobiblioteket

■ Under två dagar i juli stod Sellobiblioteket i Esbo värd för ett besök från afghanska ambassaden i Stockholm.

Afghanska medborgare erbjöds en unik möjlighet att lämna in passansökan och andra ansökningar, något som i

vanliga fall kan vara svårt i och med att Afghanistan inte har någon ambassad i Finland.

Det är många asylsökande som kommer till Finland utan pass, antingen för att de blivit av med det under resan eller

för att de aldrig haft något eller för att de aldrig haft möjlighet att ansöka om pass.

Ytterligare ett besök av afghanska ambassaden är planerat till slutet av september.

Pamela Friström

Afghanistan har ingen ambassad i Finland, och att resa utomlands till närmaste ambassad går inte utan pass.

Det var många som tog vara på det sällsynta tillfället att lämna in passansökan.

Nya lokaler, nya utmaningar i Larsmo

■ Larsmo huvudbibliotek flyttade in i nya lokaler i februari 2017. Vi blev en del av det nya centrumhuset Equity och vi verkar mitt i centrala Larsmo. Vi finns i samma fastighet som Vårhögskolan (rådgivning, läkarmottagning, tandklinik och socialvård) och en nyetablerad lunchrestaurang. På samma gård finns även ett gym och ett nytt bostadshus. Det nya biblioteket har överträffat alla förväntningar och har faktiskt blivit ett uppskattat vardagsrum för kommuninvånarna.

I de nya lokalerna har vi givetvis fortsatt med bibliotekets viktigaste uppgift: att låna ut böcker och annat material. I jämförelse med tidigare erbjuds kommuninvånarna nu ett betydligt större och mer användarvänligt bibliotek med nya verksamhetsformer.

Eftersom vi är en barnrik kommun ville vi bjuda våra minsta på en kreativ och spännande miljö. För oss blev det ett lekskepp i

biblioteket där de minsta barnen kan leka medan föräldrarna söker böcker och material. Till barnens förfogande finns även några maskeraddräkter och hattar, så att de kan klä ut sig och leka pirater!

Nytt för oss är också att vi har ett konferensrum för eget bruk som vi även hyr ut till mindre grupper och sammankomster. Under den tid vi har varit öppna har vi haft en bra beläggning på konferensrummet; de dagar då vi inte haft bokningar har varit få. Nya användare av konferensrummet ger även nya biblioteksbesökare och låntagare. Kommunalvalet som hölls i biblioteket bidrog även till att nya kundgrupper hittade till biblioteket.

Sportoteket är en ny serviceform för vårt bibliotek. Vi lånar ut olika sport- och idrottsredskap via bibliotekskortet som olika viktredskap, fysioband, balansbräden,

fotbollskrocket, gymstick och spel. Det är tänkt att man skall kunna ordna t.ex. en allaktivitetsdag med utrustning från biblioteket.

När lunchrestaurangen Manna inledde sin verksamhet i samma byggnad fick Larsmo en ny och välbehövlig aktör som även stöder bibliotekets verksamhet. Eftersom Mannas kunder har tillgång till vårt tidskriftsrum så kan även våra kunder numera läsa dagstidningar och tidskrifter från klockan åtta på morgonen! Vi har även förnyat utbudet på tidskrifterna med flera fina tidskrifter.

Efter ett halvt år i Equity kan vi säga att vi trivs och att kunderna och besökarna dagligen berömmar vårt nya bibliotek!

Beatrice Villman

bibliotekschef

Det nya biblioteket har blivit ett uppskattat vardagsrum för kommuninvånarna. Målsättningen var att skapa ett öppet, lättillgängligt och trivsamt bibliotek.

Jepokryddorna uppträder vid invigningen av huvudbiblioteket. Foton: Gun-Helen Järn

Så här såg det ut på Bokkalaset i fjol när Lena Frölander-Ulf läste högt. Foto: Emilia Nyberg

Bokkalas i fem dagar i Ekenäs

■ I november samlas litteraturvänner för 17:e gången i Ekenäs för att fira bokkalas. Temat är Naturligt? och anknyter till firandet av Finland 100 år. Vi går in på det naturliga i att vara finländare, hur naturligt det känns för oss som lever idag att vårt land är självständigt. Men vi diskuterar också om det som nu känns naturligt för oss är en chimär. Dessutom tangerar programmet den finländska naturen.

Jubileumsåret till ära presenterar programmet mest finländska författare. Av dem kan nämnas bland annat **Kjell Westö**, **Johanna Holmström**, **Leif Salmén**, **Ann-Luise Bertell** och **Sirpa Kähkönen**.

Det nordiska inslaget består av den svenska journalisten och författaren **Majgull Axelsson**, aktuell med boken *Ditt liv och mitt*, samt den prisbelönta norska författaren **Trude Marstein**.

Bokkalaset pågår i fem dagar på olika håll i Ekenäs bland annat på biblioteket, Kulturhuset Karelia, Hotel Sea Front, Naturum, församlingshemmet och på olika caféer. Barn och unga får ta del av författarbesök i skolorna och till barnprogrammet hör också Kalaslördag, med sagostunder och pyselverkstad på biblioteket tillsammans med illustratörerna **Linda Bondestam**, **Maija Hurme** och norska **Åshild Kanstad Johnsen**. I år ordnar även ungdomsbyrån en skrivtävling för skolelever för att fira Finlands 100-årsjubileum.

Huvudarrangörer är Ekenässällskapet r.f., Västnyländska kultursamfundet r.f. och Raseborgs stads kulturbyrå, därtill kommer en mängd samarbetspartners som alla bidrar med sitt.

Evenemanget ingick i den europeiska ungdomsveckan som hade temat delaktighet och solidaritet. Totalt deltog närmare 50 personer i evenemanget.

Alla har en historia att berätta Living Library i Nykarleby

■ I maj ordnades det första Living Library-evenemanget i Nykarleby stadsbibliotek. Det här var ett evenemang sponsrat av det europeiska utbytesprogrammet Erasmus+ och ingick som en del av den europeiska ungdomsveckan som firades första veckan i maj över hela Europa.

Temat för årets ungdomsvecka var ungdomars delaktighet, solidaritet och jämlika möjligheter att delta.

Målet med Living Library-evenemanget var enkelt: Att samla människor från olika kulturer, och låta dem dela med sig av sina erfarenheter av kulturmöten och kulturkrockar och vad de lärt sig av dem.

Vårt levande bibliotek utgjordes av sju personer från olika länder. De deltog först i en workshop där de fick lära känna varandra, lära sig mer om Living Library-konceptet och förbereda sina berättelser. Under en lördag eftermiddag

fick allmänheten sedan besöka biblioteket och sätta sig ner tillsammans med en levande bok och ta del av deras berättelser.

Vi ordnade också program för barn i form av ett Kids' Corner där barn fick leka och lära sig om andra kulturer, och rita om det de hade sett och hört.

Evenemanget blev verkligen mångkulturellt. Frivilliga från flera olika länder hjälpte till med arrangemangen, vi talade flera olika språk, och vi hade levande berättelser från många håll i världen. Totalt deltog närmare 50 personer i evenemanget; barn, frivilliga, bibliotekarier, böcker och läsare.

Varje levande bok blev utlånad, visades flera gånger. Evenemanget var en framgång och vi hoppas att vi kan upprepa det igen med nya människor och nya berättelser.

Carolina Loureiro

EVS-volontär (övers. Pamela Friström)

I barnhörnan fick barn leka och lära sig om andra kulturer.

Många kommer att minnas köerna på Worldcon. Foto: Vilgot Strömsholm

Besökare utklädd till karaktären Josuke Higashikata från Jojo's Bizarre Adventure.

Prestigefylld science fiction-kongress intog Helsingfors

■ World Science Fiction Convention, eller Worldcon, som är en av världens största science fiction-kongresser gick av stapeln i Helsingfors i augusti. Bland science fiction- och fantasyfans är Worldcon något av en institution, och det här var första gången som den här världskongressen kom till Norden.

– De allra flesta science fiction-kongresser hålls i engelskspråkiga länder, oftast USA, och därför är det här något av en historisk händelse. Vi är mycket stolta över att vi efter år av kampanjer lyckades få evenemanget hit, säger **Jukka Halme**, ordförande för kongressen.

– Intresset för science fiction och fantasy är större än på många år, och många är också nyfikna på film och litteratur från nya områden, utanför de traditionella engelskspråkiga länderna, framhåller Halme.

På programmet i Helsingfors stod föreläsningar, paneldiskussioner, författarbesök,

boksigneringar och uppträdanden – totalt uppemot 1000 programpunkter med tyngdpunkt på science fiction och fantasy i alla dess former.

Ett av konventets största namn var den amerikanska TV-producenten och romanförfattaren **George R. R. Martin** som mellan signeringarna sågs strosa runt på konventet.

Vägskylt till dels fiktiva platser, dels verkliga.

Martin är författare till romanserien *Sagan om is och eld* som TV-serien *Game of Thrones* baserar sig på.

Från Finland deltog bland annat **Johanna Sinisalo**, prisbelönt författare, som också har skrivit manus till sf-filmen *Iron Sky*. Också Nasa var på plats med astronauten **Kjell Lindgren**.

Worldcon har anordnats årligen sedan 1939, med uppehåll endast kring krigsåren. Kongressen i Helsingfors lockade över 7000 deltagare.

Pamela Friström (Källa: Worldcon)

Nu öppnar nya Helsingfors arbis bibliotek

■ Nu har Helsingfors arbis flyttat tillbaka till Dagmarsgatan 3 i Helsingfors efter den grundläggande renoveringen. I huset har mycket av det gamla bevarats med fokus på framtiden. En fin blandning av gammalt och nytt möter besökaren. Kursutbudet är gediget med både klassiker och rykande färskkurser. Här finns något för alla.

Biblioteket har flyttat ned till nya fina utrymmen på andra våningen och integreras med kaféet och festsalen. Även om det numera är färre böcker

i samlingen är det fortfarande ett rikt, mångfacetterat svenskspråkigt bibliotek – ett pedagogiskt rum – med fokus på finlandssvensk och svensk litteratur och tidskrifter.

Bibliotekets personal ser fram emot att hjälpa och bidra till en ökad läs- och bildningslust i alla åldrar oavsett om man går på kurs eller inte. Biblioteket är öppet för alla!

Ylva Larsdotter
Foto: Jonas Tana

Även om utbildningen inte längre är formellt behörighetsgivande finns samma kurser kvar. Utbildningen är den enda svenskspråkiga i sitt slag i Finland. Foto: Åbo Akademis bildbank

Bibliotekskompetenser och framtid

Om den informationsvetenskapliga utbildningen vid Åbo Akademi

■ Åbo Akademi har ett särskilt uppdrag att utbilda svensktalande experter för arbetsmarknadens nuvarande och framtida behov i Finland. Det betyder att utbildningarna är i ständig förändring, så även biblioteksutbildningen vid ämnet informationsvetenskap. Samtidigt är det viktigt att balansera kontinuitet med förändring och vi behöver föra en aktiv dialog med fältet vi utbildar för samt utveckla på forskning baserad undervisning. Detta gör arbetet med utbildningsplanering både krävande och intressant!

Inför läsåret 2017-18 har vi en del nyheter, men till största delen följer utbildningen samma struktur och innehåll som tidigare.

En viktig nyhet är att lagen som gäller de allmänna bibliotekens biblioteks- och informationstjänster har förnyats fr.o.m. 1.1.2017. I den nya lagen har den lagstadgade behörighetsutbildningen strukits och kommunerna kan själva besluta om vilka kompetenser bibliotekspersonalen behöver. Detta har vissa konsekvenser för ämnet som hittills stått för det lagstadgade behörighetspaketet på 60 sp. I praktiken tror vi inte att behovet av denna kompetens försvinner, men i marknadsföringen till blivande studerande är det viktigt att vara tydlig med att

kompetenskraven inte längre finns i bibliotekslagen. Men även om utbildningen inte längre är formellt behörighetsgivande finns samma kurser kvar.

Man kan således läsa informationsvetenskap

- som huvudämne på kandidatnivå inom den samhällsvetenskapliga utbildningen precis som tidigare. Där ingår mera praktiska bibliotekariefärdigheter såsom kunskapsorganisation, informationssökning, resurshandling och praktik
- som kort (25 sp) eller långt (60 sp) biämne precis som tidigare. Fokuserar bibliotekariefärdigheter och passar att kombinera med ett stort antal ämnen vid ÅA
- som en 60 sp helhet via Öppna Universitetet

ÅA håller på att arbeta om sin magisterutbildning och även för informationsvetenskap innebär det förändringar. Idén är att skapa gränsöverskridande och arbetsmarknadsrelevanta helheter. Redan detta läsår har vi ett nytt internationellt magisterprogram Governance of Digitalization. Programmet är ett samarbete med Informationssystem och fokuserar att utbilda experter med analytiska kunskaper, med insikter i digita-

la processer och med förmåga att utveckla digitala serviceformer både inom offentliga och privata sektorn. Från och med nästa läsår omarbetas även de svenskspråkiga utbildningarna till större programhelheter och man frångår magisterutbildning enligt huvudämne.

Informationsvetenskap på magisternivå kan läsas

- inom det internationella programmet Governance of Digitalization fr.o.m. hösten 2017
- som huvudämne inom samhällsvetenskapliga utbildningen t.o.m 2017-18
- inom programmet Offentligt ledarskap (chefsutbildning) fr.o.m. hösten 2018

Ämnet kan även som tidigare läsas på doktorandnivå. Vi har ca 10 aktiva doktorander för tillfället och flera externt finansierade forskningsprojekt inom ämnesområden som behandlar informationskompetens, hälsoinformation samt flyktingars informationsbehov, flera av dessa ur bibliotekens synvinkel och utvecklande av bibliotekserservice.

Gunilla Widén

professor i informationsvetenskap vid Åbo Akademi

VILL DU VETA MERA OM UTBILDNINGEN?

Besök oss på adressen: <http://www.abo.fi/fakultet/informationsvetenskap>

Eller kontakta den undervisande personalen på ämnet:

Professor Gunilla Widén
gunilla.widen@abo.fi

Akademilektor Kristina Eriksson-Backa
kristina.eriksson-backa@abo.fi

Universitetslärare Eeva-Liisa Eskola
eeva-liisa.eskola@abo.fi

Universitetslärare Farhan Ahmad
farhan.ahmad@abo.fi
(Governance of Digitalization)

Planerare Nancy Pettersson
nancy.pettersson@abo.fi
(ÖPU)

Hemma hos mormor

I juni fick besökarna i mormors kammare smaka på plättar med jordgubbssylt, diskutera midsommarbastu och midsommartraditioner i olika länder. Foto: Entressebiblioteket

■ Minns du klockans tickande, fågelsången och doften av nybakta bullar? Bor din mormor långt borta, eller finns hon kanske inte längre kvar i livet?

På estraden i Entressebiblioteket i Esbo har man byggt upp ett rum tillägnat just mormor. Där kan man sätta sig en stund i gungstolen och minnas sin egen mormor eller barndomens långa varma somrar på landet. Det ordnas också program i utrym-

met. Bibliotekets mormorskammare har förverkligats i enlighet med Yrkeshögskolan Laureas multisensoriska koncept. Avsikten med utrymmet är att dela gemensamma upplevelser, med hjälp av alla sinnen, och på så sätt främja inläring, möten och välbefinnande.

Pamela Friström

Så här gick det till när kramdjuren övernattade på Richardsgatans bibliotek i Helsingfors. Foto: Chris Gurney

Gosedjurens övernattning på bibliotek får barn att läsa

■ Att skicka en nalle till biblioteket för att sova över kan vara ett bra knep att locka barn att läsa. Det visar en japansk studie publicerad i tidskriften *Heliyon*.

Det var på ett bibliotek i Pennsylvania 2007 som personalen hittade på att bjuda in gosedjur till biblioteket för att sova över. Många tyckte att idén var rolig och den spred sig snabbt till bibliotek i hela världen.

Övernattningarna förverkligas på varierande sätt på olika ställen, men grundtanken är ofta densamma: Kramdjuren får tillbringa natten på biblioteket, där de med bibliotekspersonalens assistans bekantar sig med biblioteket, kanske busar lite bland

hyllorna, lyssnar på sagor och läser böcker. Personalen tar bilder av gosedjurens nattliga äventyr som barnen får ta del av följande morgon när de hämtar sina djur. Personalen visar gosedjurens läsfynd för barnen och berättar att djuren gärna vill att barnen ska läsa för dem.

I och med att gosedjursövernattningarna blivit så populära ville de japanska forskarna titta närmare på vilka effekter övernattningarna hade på barns läsning. I studien följde man med 42 barn i femårsåldern som skickade sina kramdjur på övernattning.

Enligt forskarnas iakttagelser var det många barn som visade stort intresse för

gosedjurens val av läsning, och många läste under därpåföljande dag för sina gosedjur.

Efter tre dagar hade effekten till stor del ändå ebbat ut, men genom att åter visa bilderna av gosedjurens övernattning och prata om det gick det enkelt att väcka intresset till liv på nytt.

Bibliotekarier som genomfört gosedjursövernattningar menar att det är ett bra sätt att få barnen att känna att biblioteket är en plats där magiska saker händer. Man menar också att det får barnen att upptäcka nya platser på biblioteket.

Pamela Friström

Biblioteket är ett demo- kratiskt rum

Jag tycker mycket om symboliken i att det nya centrumbiblioteket får en plats mitt emot riksdagshuset. Att vi ger medborgarna ett eget rum, mitt emot riksdagen. Det är en fin symbol för folkmakten, säger Silvia Modig.

TEMA:

Demokrati

Ser du de svarta och vita stålkonstruktionerna där borta, bakom lyftkranarna? Det är det nya centrumbiblioteket som byggs, säger **Silvia Modig**, där hon står framför riksdagens lilla parlament och pekar mot Medborgartorget på andra sidan Mannerheimvägen.

På det höga staketet som omger byggarbetsplatsen står det i stora bokstäver ”Oodi on oma olohuonesi” (sv. Odet är ditt eget vardagsrum). Än så länge blåser det genom vardagsrummet men så småningom ska stålkonstruktionen få tak på sig och väggar av glas. Centrumbiblioteket Odet i Helsingfors väntas stå klart i slutet av nästa år.

Silvia Modig, riksdagsledamot för vänsterförbundet och stadsfullmäktigeledamot i Helsingfors, är nyvald ordförande för Finlands biblioteksförning (Suomen kirjasto-seura). Hon säger att det nya centrumbiblioteket är ett bra exempel på det som händer just nu inom biblioteksfältet.

– Biblioteken befinner sig i ett brytnings-skede. I och med digitaliseringen genomgår vårt samhälle väldiga förändringar och vi går allt mer från passiva konsumenter till

”Människor mår bra av bibliotek, och när samhället mår bra sparar vi i det långa loppet. Därför är det så viktigt att satsa på biblioteken.”

aktiva producenter. Där har biblioteken en nyckelroll.

– Samtidigt ser vi att segregationen i samhället blir allt större och där behövs biblioteken som en mötesplats, tillgänglig för alla, säger hon.

Modig hoppas särskilt att ungdomarna ska hitta till centrumbiblioteket.

Ser man på de tonåringar som inte har några pengar att spendera finns det inte många ställen där de får vara utan att någon rynkar på näsan, berättar Modig. I Helsingfors hänger de i Kampens köpcentrum, det är Helsingfors största ungdomsgård.

– Jag hoppas att ungdomarna vill träffas på bibban när de kommer till stan. Och att de inte kommer enbart för att använda bibliotekets service, utan för att de känner att det är ett ställe de får vara på, säger Modig.

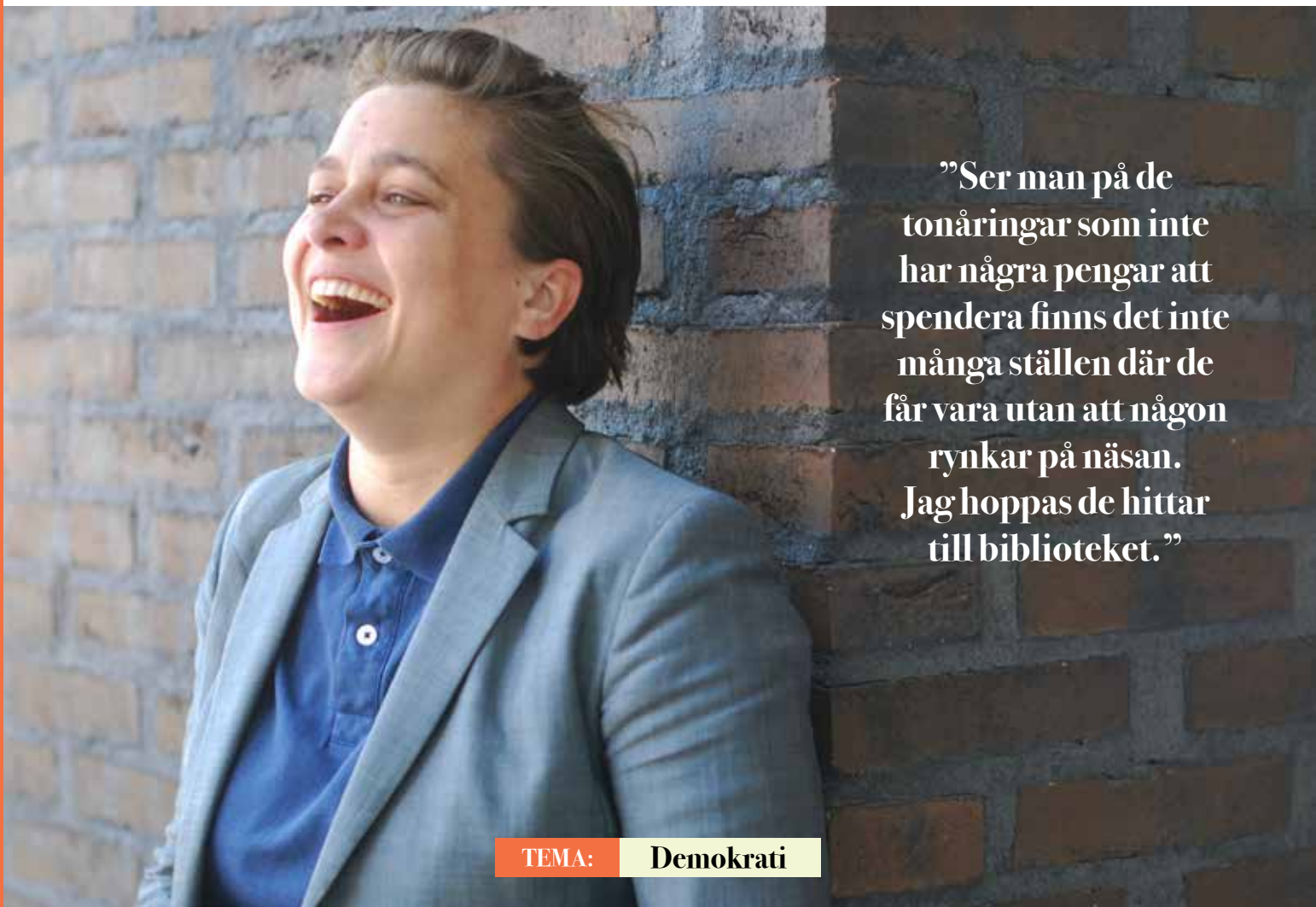
Erbjuda möjligheter

Enligt den nya bibliotekslagen som trädde i kraft vid årsskiftet ska de allmänna biblioteken arbeta för att främja ”aktivt medborgarskap, demokrati och yttrandefrihet”. Modig, som under den föregående mandatperioden satt i riksdagens kulturutskott, berättar att bibliotekens uppgifter diskuterades flitigt i utskottet redan då.

– Alla är ense om att biblioteken behövs. Men det finns de som vill se biblioteken som de var för 30 år sedan, och det finns de som vill se vad biblioteken kan bli i framtiden. Och om ni ursäktar att jag pratar lite till om centrumbiblioteket i Helsingfors tror jag att det kan bli en föregångare och en symbol för det framtida biblioteket, till exempel som ett demokratiskt, okommersiellt rum, säger Modig.

Många inom biblioteksfältet har frågat sig hur lagtextens demokratiformulering

Biblioteket är inte bara bibliotek, det är både ungdomsbyrå och socialbyrå. Det är ett ställe dit människor kommer från alla situationer i livet, säger Silvia Modig, ny ordförande för Finlands biblioteksförning.

”Ser man på de tonåringar som inte har några pengar att spendera finns det inte många ställen där de får vara utan att någon rynkar på näsan. Jag hoppas de hittar till biblioteket.”

SILVIA MODIG

Född: 1976 i Helsingfors

Bor: i Helsingfors

Familj: En stor familj som består av både släkt och vänner.

Jobb: Riksdagsledamot för Vänsterförbundet, stadsfullmäktigeledamot samt medlem av stadsstyrelsen. Därtill en lång rad förtroendeuppdrag. Jobbade tidigare som programledare och journalist.

Läser helst: "På grund av jobbet blir det mest facklitteratur, men när jag hinner återhämta mig gärna med en bra deckare."

Inom politiken tvingas vi ibland arbeta med svåra och tuffa frågor. Biblioteksfrågor är däremot bara trevliga, säger Silvia Modig, ny ordförande för Finlands biblioteksörening.

ska förstås i praktiken. Silvia Modig menar att man inte ska göra för invecklade tolkningar.

– Jag anser att mycket handlar om att erbjuda verktyg och plats. Sedan måste vi ge människor lite frihet att utveckla det själva. Vi kan inte komma uppifrån och säga att här ska ni vara kreativa och främja demokrati, men vi ska erbjuda möjligheter och erbjuda dem åt alla.

En annan viktig aspekt är allt det arbete biblioteken gör för att främja läskunnigheten. Fast det talas så fint om informations-samhälle och nya kommunikationskanaler har biblioteken fortfarande en oerhört viktig roll när det gäller att upprätthålla läskunnigheten, framhåller Modig.

– När vi talar om läskunnighet talar vi i själva verket om jämställdhet och lika möjligheter, säger hon.

Uppvuxen med bibliotek

Modig som själv är uppvuxen i Helsingfors minns biblioteket i Degerö som sitt barnoms bibliotek.

– Vi hade ett jättefint bibliotek i Degerö. Jag minns att där fanns ljuvliga fåtöljer där man bara kunde släppa sig ner och lyssna på musik och läsa serier. Vi gick ofta till bibban efter skolan för att göra läxor och söka information. Det var tillvaron före internet. Så biblioteket i Degerö har på många sätt varit det käraste och viktigaste biblioteket för mig, och den plats där jag lärde mig att

använda bibliotek.

Som med så mycket annat i livet är det viktigt att lära sig använda bibliotek när man är barn, framhåller Modig. Det kommer inte nödvändigtvis senare i livet. Lär man sig uppskatta biblioteket som ung lever det med en hela livet, säger hon.

Det bibliotek som Modig använt flitigast de senaste åren är Bibliotek 10 i gamla posthuset i Helsingfors centrum.

– Jag tycker att Bibliotek 10 är ett suveränt exempel på ett nytt sätt att ha bibliotek. Där finns inte så mycket böcker men väldigt mycket annat. En scen, en studio, instrument och rum att lyssna på musik och allt möjligt annat. Och det som jag själv har tyckt jättemycket om är att allmänheten får ordna egna paneldebatter på biblioteket om nästan vilka samhällsfrågor som helst.

Principen är den att i princip vem som helst får ordna tillställningar på biblioteket så länge man bjuder in representanter för också andra ideologier att delta. Då är fokus inte bara på en ideologi eller ett parti, utan det blir en bredd på diskussionen, förklarar Modig.

Senast på kvinnodagen satt Modig i en panel på Bibliotek 10 och samtalade feminism tillsammans med De grönas **Emma Kari** och SDP:s **Nasima Razmyar**.

– Många hittade dit, många deltog med egna synpunkter, och vi hade en jättebra diskussion!

Förnyelse är viktig, menar Modig. Vare

sig det handlar om att locka ungdomar till biblioteket, eller att erbjuda människor nya perspektiv på samhällsfrågor.

– Nu menar jag inte att biblioteken ska slopa böcker, eller någonting annat som fungerar och är bra, men det är viktigt att också ge nya, roliga saker en chans. Vid mitt närbibliotek kan man till exempel låna en roddbåt!

Människor mår bra av bibliotek

Vilka hälsningar vill Silvia skicka till bibliotekarierna?

– Jag kan bara tacka och beundra bibliotekarierna för det otroligt fina och värdefulla arbete de gör. De egentliga hälsningarna vill jag skicka till beslutsfattarna med uppmaningen att ge biblioteken de resurser de behöver!

Det hjälper inte med bra idéer om man inte har tillräckligt med resurser att göra dem till verklighet, konstaterar hon.

Modig tror att biblioteken kommer att få allt större betydelse i framtiden.

– Jag vill hävda att investeringar i biblioteken, trots att resultaten kan vara svåra att mäta, är pengar som ger hög avkastning. För människor mår bra av bibliotek, och när samhället mår bra sparar vi i det långa loppet. Därför är det så viktigt att förstå att det lönar sig att satsa på biblioteken, säger Silvia Modig.

Text och bild:
Pamela Friström

Svenskt ordkrig om Astrid Lindgren-böcker. Den svenska journalisten Janne Josefsson har anklagat biblioteket i Botkyrka kommun för att bränna äldre versioner av Astrid Lindgrens böcker av ideologiska skäl. Enligt biblioteket har man helt enkelt gallrat bland äldre utgåvor av "Pippi i Söderhavet".

Vad har Pippi Långstrump med svenska körkortsregistret att göra?

Med anledning av det nationella valet nästa år höll Svensk biblioteksförning ett seminarium om informationskrig och vad det innebär under Almedalsveckan i juli. Farhågorna kring andra länders eventuella påverkan på valutgången var stor. Deltagarna lyfte behovet av digitalt kompetenta myndigheter och källkritiskt

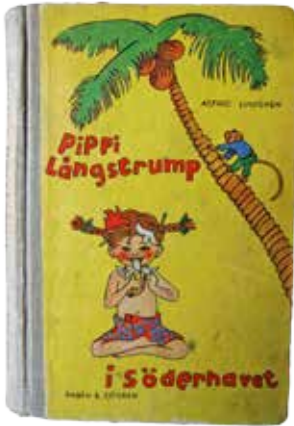
rustade medborgare i en digital värld. Det handlar om manipulerande medier och robotstyrd nyhetsförmedling. Men även postmoderna föreställningar om att det inte finns objektiva sanningar. Det visade sig finnas ett stort behov av förståelse för att det digitala samhället kräver ett helt annat förhållningssätt än tidigare inom i stort sett alla samhällsområden.

Detta blev tydligt under de svenska semesterveckorna. Grävande journalister släppte nyheten att Transportstyrelsen lämnat hemliga uppgifter om svenska medborgare till andra stater. Samtidigt höll journalisten **Janne Josefsson** ett sommarprogram i radio och hävdade att Botkyrkas kommunala bibliotek brände Pippi Långstrump-böcker av ideologiska skäl. En

”Just kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning är grundläggande värden som biblioteken ska arbeta för.”

I den nya utgåvan av "Pippi i Söderhavet" från 2015 har ordet negerkung ersatts med söderhavskung.

Pippi Långstrump i Söderhavet utkom 1948.

grävande journalist som 2017 har en föreställning om folkbibliotek som bokarkiv med uppdrag att bevara allting som det alltid varit.

Skandalen kring Transportstyrelsen innebar att två ministrar lämnade sina poster. Händelsen visade också hur okunniga svenska myndigheter och politiker är kring digitaliseringen och vad som krävs för förändringar och strategier. Tyvärr blev det också uppenbart hur medier delade den okunskapen. Konserverande och okunniga föreställningar tog plats samtidigt som medborgares oro för regeringens och sin egen digitala (in)kompetens florerade okommenterade i sociala medier.

För ett land med det goda samtalet och delaktighet som framgångsfaktor för demokratisk utveckling behövs framåtsyftande strategier. Stockholms regionbibliotek genomförde i våras en undersökning för att ta reda på vad folkbiblioteken gjorde för att öka människors digitala kompetens. Av respondenterna svarade 94 procent ja på frågan om de erbjudit aktiviteter för att öka den digitala kompetensen. Det är en bra början. Med det nätverk av bibliotek som finns över Sverige finns det en god infrastruktur för kunskapsförmedling till alla medborgare. Just kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning är grundläggande värden som biblioteken ska arbeta för. Då krävs det att det sker i samtiden och med samtida förutsättningar. Allt medan en grävande journalist vill att det som stod på hyllan alltid ska stå på hyllan.

Karin Linder

Generalsekreterare,
Svensk biblioteksförning

Världens starkaste björn ska lära barn om källkritik

ett rykte om ett monster i Mörka skogen får snabbt spridning bland Bamse och hans vänner. Men finns det på riktigt? Vem har egentligen sett monstret? I samarbete med bland annat internetforskaren **Elza Dunkels** tog Bamseredaktionen i våras fram ett specialnummer om högaktuella ämnen som ryktesspridning och källkritik.

Bamseredaktionen deltog i fjol i läskonferensen Readme i Malmö, Sverige. Konferensen handlade om fakta, lögn och konspirationsteorier och redaktionen hade som mål att skapa en serie om detta. Tillsammans med elever, viralgranskaren **Jack Werner** och internetforskaren Elza Dunkels tog man fram idéer till två nya serier på konferensen.

– Med tanke på hur vår mediekonsumtion ser ut idag, så tycker jag att detta ämne är extremt viktigt, säger **Charlotta Borelius**, chefredaktör på Bamsetidningen. Information kan komma från så många olika källor. Vem som helst kan skriva vad som helst och

nå ut till en jättepublik. Man måste vara källkritisk, och man behöver lära sig detta redan i tidig ålder.

Elza Dunkels ger även råd till barn och föräldrar i tidningen.

– För barn är det viktigt att prata med vuxna om internet, säger Dunkels. Att berätta vad som är kul och vad som känns otäckt, så att de vuxna kan vara ett stöd för barnen. Jag hoppas att alla barn har någon vuxen som de kan prata med. Någon som förstår att internet är viktigt och nyttigt och som diskuterar med dem om både bra och dåliga saker.

På webbsidan serierundervisningen.se finns den första serien ”Bamse och Mörka skogen” tillgänglig gratis tillsammans med en lärarhandledning för årskurs 1–6 för den som vill arbeta med frågor om källkritik med barn.

Den andra Bamseserien om källkritik utkommer i slutet av september.

Källa: Bamsetidningen

Källkritik och fake news

- folkbildning i ett digitaliserat samhälle

Den ökande digitaliseringen förändrar vårt samhälle i grunden. Samtidigt som detta ger upphov till nya möjligheter ökar också risken för en allt djupare digital klyfta.

I skolan görs satsningar på digital kompetens för barn och unga, men utvecklingen berör inte enbart dem. Hur kan vi stödja alla medborgare – oberoende av ålder, kön och socioekonomisk bakgrund så att de kan känna sig trygga och delaktiga i en digitaliserad värld?

Tidigare tänkte man sig att detta främst handlade om att alla behöver kunna använda datorer, digitala verktyg och tjänster. Användningsaspekten är fortsättningsvis viktig, eftersom allt fler tjänster digitaliseras och flera vardagliga ärenden inte längre kan skötas på andra sätt. Samtidigt har dock utvecklingen under de senaste åren aktualiserat nya aspekter, såsom vikten av att ha ett källkritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt i det digitaliserade samhället.

Vår vardag präglas idag av ett kontinuerligt växande informationsflöde och algoritmer som påverkar oss och vår världsbild på olika sätt. Vem som helst kan skapa material, som sedan kan spridas snabbt och brett via sociala medier. Naturligt nog är allt material som sprids inte sant och det kan vi inte göra något åt. Det är däremot viktigt att vi har ett källkritiskt förhållningssätt och inte tror på allt vi läser. Verkar det för bra eller otroligt för att vara sant? Vilken sida ligger bakom nyheten? Är den seriös? Vem har skapat nyheten? Verkar skribenten trovärdig? Vems agenda kan ligga bakom? Finns det andra källor som styrker nyheten?

Samtidigt får algoritmer och data en allt mer betydande roll i vår vardag. Data samlas in via uppkopplade enheter – sen-

sorer loggar data ute på stan och våra egna enheter samlar kontinuerligt in en mängd information om hur, var och när vi rör oss, vilka platser vi besöker, vilka varor vi handlar i butiken, etc. Det vi gör på nätet samlas in och kan användas för att bilda en uppfattning om vem vi är, vad vi är eller inte är intresserade av, vad vi gillar och vad vi inte gillar, osv. Googles sökalgoritm avgör vilka resultat som ska visas, inte bara baserat på våra sökord, utan också våra intressen och tidigare sökningar. Våra Facebookflöden byggs upp av en algoritm vars målsättning är att visa oss det vi troligen vill se.

Det att vem som helst kan skapa nyheter som sedan sprids på sociala medier har lett till en diskussion om falska nyheter (fake news). Detta begrepp aktualiserades under

Vem som helst kan skapa nyheter som sedan sprids i sociala medier.

Vad är sant och vad är falskt? Deltagarna i en workshop i Pargas bibliotek fick se hur enkelt det är att skapa en falsk nyhet med hjälp av teknik.

”En av grundpelarna för ett demokratiskt samhälle är att alla medborgare, oberoende av kön, ålder, funktionsförmåga och socioekonomisk bakgrund erbjuds förutsättningar att delta på ett likvärdigt sätt i samhället. Detta gäller i lika hög grad det digitaliserade samhället.”

presidentvalet i USA 2016, där man såg hur osanna nyheter skapades och spreds av personer för ekonomisk vinning. Då dessa gillades och delades på sociala media fick de ännu större spridning, och det är oklart om denna typ av falska nyheter påverkade slutresultatet i valet.

Inom Make It Finland arbetar vi för digital folkbildning genom praktiska evenemang. Under våren 2017 ordnade vi, till exempel, en workshop på temat ”Fake News” i Pargas bibliotek riktad till familjer. Målsättningen var att visa hur enkelt det är att skapa en trovärdig falsk nyhet med hjälp av teknik. Vi inledde workshopen med en diskussion kring vad falska nyheter är, varför man vill skapa sådana, vem som vinner på dem och hur man kan avslöja dem. Därefter fick alla deltagare skapa och skriva ut en egen löpsedel, med bilder och text som tillsammans

skapade en sensationell – men falsk – nyhet. Workshopen hölls i samband med kommunalvalet och vi lyckades även få in några falska nyheter från kandidaterna. Vi fick se löpsedlar med allt från förrymda påskharar och bilder på århundradets ”takatalvi” till avslöjanden om spöken på den lokala skolan och påskägg som saknat överraskning.

Vad behövs då för att hålla en liknande workshop? Det finns många program och applikationer för att skapa egna nyheter, och vilken man väljer beror på tycke, smak och den utrustning man har till sitt förfogande. Vi använde oss av iPads och valde därför appen ”The Headlines” som kan laddas ned gratis från App Store. Vi skapade även en del material att dela ut till deltagarna, såsom checklistor man kan använda för att avslöja falska nyheter. Materialet kan laddas ned gratis från vår hemsida. Det tar 1-1,5 timme

att genomföra workshopen beroende på hur mycket tid man vill lägga på diskussioner förutom det praktiska arbetet.

En av grundpelarna för ett demokratiskt samhälle är att alla medborgare, oberoende av kön, ålder, funktionsförmåga och socioekonomisk bakgrund erbjuds förutsättningar att delta på ett likvärdigt sätt i samhället. Detta gäller i lika hög grad det digitaliserade samhället. Vi anser att Finland behöver ett digitalt kompetenslyft, för att alla ska kunna fungera aktivt och ansvarsfullt i det digitala. Inom Make It Finland arbetar vi för att detta ska bli verklighet.

Linda Mannila
Make It Finland rf
makeitfinland.com

Varje euro som satsas på biblioteken ger 3–4 euro tillbaka till samhället.

Bibliotek, en lönsam affär

Biblioteken ses ofta enbart som en utgiftspost för kommunerna, en trevlig service som man erbjuder invånarna vid sidan av andra fritidstjänster. Men en färsk utredning visar att det arbete som görs på biblioteken leder till stora inbesparingar och vinster för samhället som helhet.

Vi som jobbar på bibliotek vet att vi gör ett viktigt arbete och mycket av de insatser vi gör går inte att mäta i pengar. Men vi vet också att det är svårt att övertyga beslutsfattare om bibliotekens värde för samhället utan att kunna översätta det till euro och cent. Därför har Finlands bib-

lioteksförning i samarbete med FSBF låtit göra en utredning som försöker göra just detta. Oxford Research Oy har gjort utredningen "Bibliotekens ekonomiska effekter", som finns publicerad på finska och svenska.

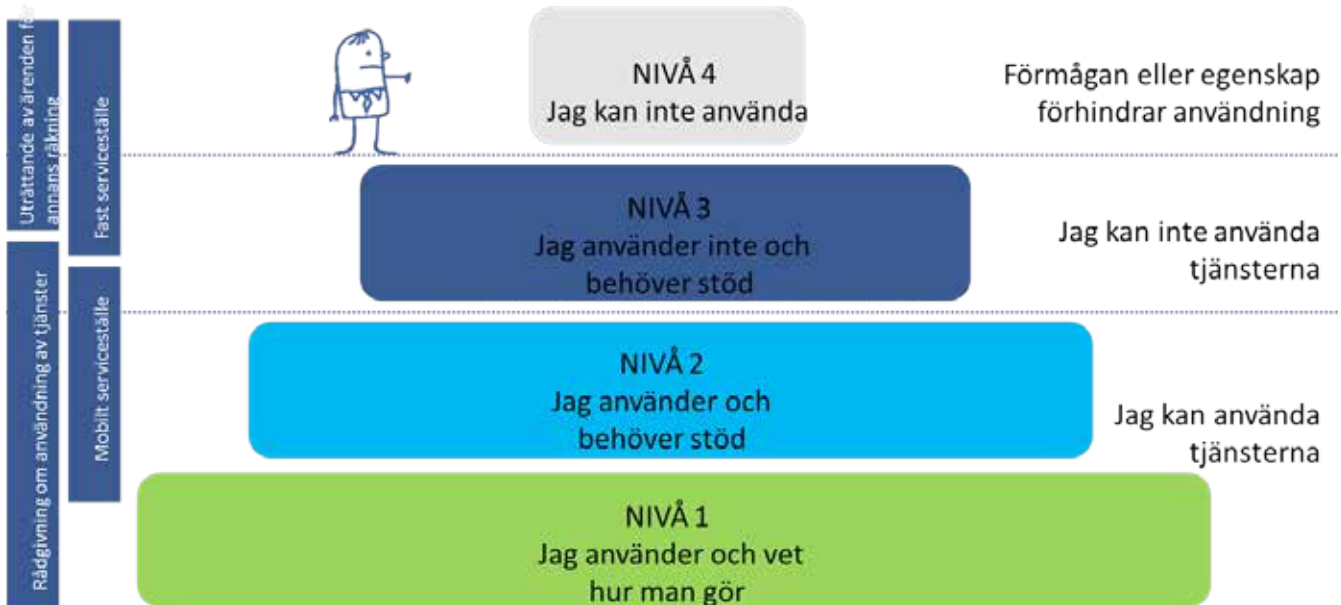
Motsvarande och mer omfattande utredningar har även gjorts i andra länder, bland annat Danmark, och man har då kommit

fram till uppskattningen att varje euro som satsas på biblioteken ger 3–4 euro tillbaka till samhället i form av välfärd.

Biblioteken särskiljer sig från många andra tjänster genom att servicen är avgiftsfri och avgiftsfriheten har till och med utökats på senare år genom slopandet av reserveringsavgifter där sådana funnits. Just denna

Utredningens referensram.

Den digitala kompetensen varierar stort inom befolkningen, även om vi inte vet hur många som hör till respektive nivå.

avgiftsfrihet och principen om tillgänglig och jämlik service är bibliotekens trumfkort: enligt utredningen når biblioteken 97 procent av barnen och ungdomarna i åldern 10–14 och 66 procent av hela befolkningen. Med andra ord har det arbete vi gör betydelse för många.

Läsfärdighetens betydelse

Årligen lånar biblioteken ut 68 miljoner böcker, vilket kan jämföras med att handeln säljer 19 miljoner böcker. Biblioteken har alltså en central funktion när det gäller att upprätthålla läsfärdigheten bland befolkningen. Och varför är då läsfärdighet viktigt ur ekonomisk synvinkel? Jo, forskning visar att en god läsfärdighet effektivt stöder sysselsättningen och förebygger utslagning, vilket leder till inbesparingar på miljontals euro inom andra sektorer. En person som marginaliseras i ung ålder och förblir marginaliserad beräknas kosta samhället 700 000 euro under sin livstid.

En annan effekt av hög läskunnighet är högre lön, effekten är 4 % av timlönen när man räknar bort andra faktorer som högre utbildning, vilken också gynnas av god läskunnighet. På nationell nivå handlar det om flera miljarder euro i högre löner, som i sin tur leder till högre skatteintäkter, starkare köpkraft och så vidare.

Galopperande digitalisering

Digitaliseringen av offentliga tjänster är ett av regeringens spetsprojekt och är tänkt att spara pengar, men det uppstår även jämlikhetsproblem då alla medborgare inte har samma möjligheter att tillgodogöra sig digitala tjänster. En tredjedel av låginkomsthushållen saknar egen internetanslutning, och dessutom räcker den digitala kompetensen inte till hos alla medborgare vilket ger upphov till den så kallade digitala klyftan i samhället.

Biblioteken kan hjälpa till att motarbeta dessa problem dels genom att tillhandahålla datorer med internetanslutning, dels genom att erbjuda rådgivning och användarutbildning. Man räknar med att cirka 350 000 personer får utbildning via biblioteken varje år, hit räknas även annan användarutbildning. Den offentliga sektorn eftersträvar besparingar på hundratals miljoner euro genom digitaliseringen, och en del av de besparingarna bygger på det stöd som biblioteken ger.

Mångsidiga bibliotekslokaler

Även bibliotekslokalerna och hur de används har positiva effekter på samhällsekonomin. Biblioteken erbjuder idag arbetsutrymmen åt allt fler egenföretagare och frilansare, som annars varit tvungna att hyra kontorsutrymme eller ha ett arbetsrum

hemma. Därtill ordnas det årligen 900 000 evenemang av olika slag på biblioteken, vilket är mer än någonsin tidigare. Biblioteken spelar också en viktig roll i integrationen av invandrare, eftersom de erbjuder mötesplatser med låg tröskel och tillmötesgående service. Även verksamhet som bygger på frivilligarbete rymms i bibliotekslokalerna.

Biblioteken påverkar samhället även på andra sätt, som inte kunnat beaktas i rapporten, bland annat som stöd för utbildning, fortbildning och omskolning av arbetskraften. Mycket av bibliotekens insatser görs i samarbete med andra instanser, vilket gör dem svårare att mäta. Effekter som inte är ekonomiska utan har ett egenvärde är bl.a. stärkande av demokratin och främjande av befolkningens hälsa.

Biblioteken kostar Finland 330 miljoner euro om året, varav största delen betalas ur kommunernas budgetar. Bibliotekens del av kommunernas utgifter är 1,1 procent, men varierar förstås från kommun till kommun. Det är inga stora pengar, och en intressant fråga är vad biblioteken skulle kunna uträtta med större resurser. En sak som står klar i rapporten är i alla fall att det i det långa loppet inte lönar sig att spara på biblioteken.

Lisa Strömsholm

I det digitala skuttet – fånga människan

Förra våren utkom en intressant utredning, som fick relativt mycket synlighet också i medierna. Det var Suomen kirjastoseura och Finlands svenska biblioteksörening som gav ut sin gemensamma rapport Bibliotekens ekonomiska effekter, ett välkommet försök att visa de effekter de offentligt finansierade biblioteken har på en samhälls- och individuell nivå.

Effekterna är, såsom det anges redan i inledningen, svåra att mäta och noggranna ekonomiska bedömningar kan därför inte göras. Men för det politiska beslutsfattandet är det viktigt att försöka klargöra effekterna så långt som möjligt. Beslutsfattare ser ofta biblioteken enbart som en kostnadspost för kommunen, utan att tänka på den ekonomiska nyttan.

Utredningen är också ett exempel på en sådan lobbingsverksamhet som jag, medlem i båda föreningarna, ser som en av deras viktigaste uppgifter. Bland aktörerna inom

biblioteksbranschen är det få som kan lobba på samma sätt. Positivt med utredningen är att den tillkommit i samarbete och även finns på svenska. Det är inte bara en finlandssvensk jämlikhetsfråga att rapporter och dokument finns på svenska, utan har betydelse också för kommunikationen och marknadsföringen i en nordisk biblioteksgemenskap. Intresset för de finländska biblioteken är fortfarande stort i Norden.

Den digitala miljön har alltså ändrat på samhället och på vårt sätt att kommunicera samt hämta och dela information. Vi människor är i grunden ett socialt släkte som söker kontakt med andra. Men det blir allt svårare när privata och offentliga institutioner digitaliserar sina kundförhållanden.

Utredningen lyfter fram tre faktorer som är aktuella för bibliotekens betydelse. De är läskunnighetens utveckling, vård- och landskapsreformen och digitaliseringen. Låt oss tala om den sista. För att förbättra lönsamheten och tillgängligheten digitaliserar tjänster nu med fart inom både den offentliga och privata sektorn. Digitaliseringen är också ett genomgående tema i regeringsprogrammet och i många av spetsprojekten.

När tjänster digitaliseras blir de tillgängliga för allt flera och kan användas när och var som helst. Detta är utgångspunkten. Men som vi vet har utvecklingen en avigsida och det är den klyfta som uppstår när alla inte hänger med i det digitala skuttet. Det här märks i bibliotekens vardag på olika sätt. Biblioteken har blivit så kallade scaffolds, stödstrukturer, när det digitala informationssamhället körs igenom.

Den digitala klyftan har uppmärksamats och stödstrukturer söks. Finansministeriet har startat projektet AUTA-hanke, där

man söker olika verksamhetsmodeller som ska hjälpa dem som inte själva kan använda digitala tjänster. Bland dem som deltar i experimenten finns också några allmänna bibliotek. Rådet för de allmänna biblioteken tillsatte för sin del i våras en arbetsgrupp för att utreda vad digital rådgivning på bibliotek består av, vad bibliotekspersonalen kan förutsättas behärska och var gränserna går för frågeställarens/kundens integritet. Också regionförvaltningsverken har digitaliseringen som ett av sina tyngdpunktsområden i höstens fortbildning.

Den digitala miljön har alltså ändrat på samhället och på vårt sätt att kommunicera samt hämta och dela information. Vi människor är i grunden ett socialt släkte som söker kontakt med andra. Men det blir allt svårare när privata och offentliga institutioner digitaliserar sina kundförhållanden. Post- och bankkontor läggs ner och näthandeln blomstrar, vilket leder till färre butiker med ett minskat utbud. Alla de här serviceproducenterna utgjorde tidigare också sociala mötesplatser. Det är de inte längre, den sociala upplevelsen i vardagliga ärenden är historia.

Biblioteken handlar i första hand inte om böcker, utan om människor. I vår tid då de här vardagliga fysiska mötesplatserna blir färre, har biblioteken allt att vinna på att vara limmet i samhället, det som för samman människor, möjliggör möten och håller samtalen levande om vilka vi är och vart vi är på väg. Med andra ord och enligt vår nya bibliotekslag, främjar en samhälls- och kulturell dialog.

För att travestera ett populärt utrop: Fånga människan! Och låt oss sträcka oss lite längre än till att bara vara avhämtningsstället för reserverade böcker.

Susanne Ahlroth

är överinspektör vid Regionförvaltningsverket med de allmänna biblioteken som specialområde (susanne.ahlroth@avi.fi)

Brev från Brändö

Foto: Visit Åland/Tomi Ikonen

Brändö bibliotek i Ålands nordöstra skärgård är en luftig lokal integrerad med kommunens rätt så nyrenoverade skola. Jag vikarierade i biblioteket för över 10 år sedan, när skolan ännu inte hade renoverats, och i somras lämnade jag Åbo för att vikariera där igen.

På Brändö växte jag också upp, och att återvända till biblioteket är därför i lite olika bemärkelser som att återvända hem. Fastän biblioteket bytt plats hittar jag några av mina gamla barn- och ungdomsfavoriter i hyllorna: Där finns den kvar, den av mig tummade Michelle Magorian-boken. För mig är detta inte bara ett bibliotek, utan också ett minnesbibliotek.

På biblioteket träffar jag mina gamla lärare, en barndomsbekant jag inte sett på 25 år, men också folk som flyttat till kommunen. Eftersom jag själv kommer från Brändö, tillkommer ibland vissa delikata aspekter av jobbet. Folk säger: ”Jaha, är det du som är här i sommar?”, och jag försöker efter bästa förmåga luska ut vem det är som hälsar så glatt på mig.

Med andra ord: Att vara bibliotekarie på ett så litet ställe kretsar i hög grad kring att interagera med människor på ett sätt som är tätt anslutet till den historia som växer fram mellan människor.

Och på tal om bibliotekets relation till det lokala livet är biblioteket numera också turistinformation under sommaren. Ena stunden bläddrar jag bland Ålandstrafikens sidor, och i nästa försöker jag spåra vad som egentligen hände med den där ena Harry Potter-boken som en läntagare säger att hen lämnat tillbaka.

När jag ser en turist som slår sig ner med en hög tidningar kommer jag att tänka på

hur viktig bibban är när jag själv åker till ett nytt ställe. Oavsett vart jag reser, New York eller Torshamn, brukar jag i något skede planera in ett rejält bibbabesök. Jag ser mig omkring, vandrar runt bland hyllorna, läser en tidning och bara liksom sitter och kollar på folk. Och så försöker jag som vanligt hitta den bekvämaste stolen och den mysigaste hörnan på bibban (sådana hörn finns också på Brändö kommunbibliotek!). När jag sitter vid lånedisken på Brändö försöker jag betrakta biblioteket också med nykomlingens ögon.

Folkbiblioteket är till för alla och ett fönster ut mot världen, samtidigt som det är förankrat i närsamhället.

Som sommarvikarie är det inte bara Brändöbiblioteket jag ansvarar för. En gång i veckan tar jag M/S Frida och åker ut till Lappo, där det ända sedan 1882 funnits ett byabibliotek. Jag släpar dit lite aktuella böcker och tidskrifter, och när det inte är någon besökare där vandrar jag runt hyllorna och går på skattjakt. Jag måste ju faktiskt ta tillfället i akt och läsa **Miriam Tuominen**, **Hans Ruin**, **Torgny Lindgren** och **Anna Bondestam**. Bland andra.

När jag går där bland hyllorna påminns jag om vad jag själv tycker så bra om med folkbibliotek (jag vet inte ens om ordet används längre): Mångfalden. Folkbiblioteket är till för alla och ett fönster ut mot världen, samtidigt som det är förankrat i närsamhället.

Brändö bibliotek. Biblioteket är inhytt i samma byggnad som Brändö grundskola.

Lappo bibliotek. I Lappo har det funnits ett byabibliotek ända sedan 1882. Foto: Mio Lindman

Det där sitter jag också och funderar på när jag registrerar nya böcker: deckare och franska romaner, böcker om trädgårdsodling och nya bilderböcker. Alltså det är ju fullständigt uppenbart och ingen nyhet för någon att bibliotek har den här rollen, men det blir så tydligt när det gäller ett litet bibliotek i en liten kommun, som ändå betjänar människor av många olika slag som har många olika intressen här i livet. Också i en skärgårdskommun finns det människor som vill läsa dikter, 1700-talsromaner och rysk sci-fi. Som tur är har biblioteket också ett frikostigt fjärrlånesystem som ytterligare gynnar mångsidigheten. Folk verkar lita på att det alltid finns något nytt och spännande på aktuella hyllan och att det går att få tag i snart sagt vad som helst.

Varje måndag plockar jag upp en gigantisk trave böcker ur bokinkastet. Brändöborna läser onekligen fortfarande böcker. Det ordnas regelbundna bokprat där folk kommer samman och samtalar om sådant de läser. Under min tid som vikarie får jag faktiskt också flera gånger svara på klassikerfrågan: ”Kan du rekommendera en bok?” Det är med andra ord många saker med det här kommunbiblioteket som gör mig både ivrig och glad.

Mio Lindman
är filosof

Fem frågor till Helsingfors universitets överbibliotekarie Kimmo Tuominen

I höst är det fem år sedan universitetets nya huvudbibliotek på Kajsaniemigatan öppnades. Hur trivs ni i Kajsahuset?

– När Kajsahuset byggdes var målsättningen att samla alla bibliotek från centrumcampus. Tidigare fanns det hela 11 biblioteksenheter på området, men nu är vi alltså under samma tak. Byggnaden i sig är alldeles fantastisk, den har blivit prisbelönt flera gånger, och också studerandena tycks ha gett Kajsahuset sitt godkännande för besökantalet växer hela tiden. Under höstterminens mest hektiska dagar har vi över 9 000 besökare.

Användningen av e-böcker och digitalt material växer hela tiden. Hur viktiga är de hos er?

– Hos oss är e-böcker definitivt vardag. Över 80 procent av våra anslag går till digitalt material. Vi har 700 000 e-böcker i systemet, och användningen av dem ökar kraftigt. I fjol hade vi 2,5 miljoner lån av e-böcker. Vi skulle aldrig kunna utöka våra tryckta samlingar på samma sätt som vi kan utöka de digitala. De skulle inte få plats.

Helsingfors universitets strategi för de kommande åren betonar bland annat öppen vetenskap. Varför är det viktigt?

– Jag tycker att det är fint och viktigt Helsingfors universitet vill vara en föregångare

när det gäller att främja öppen vetenskap. Jag tror att öppenhet kommer att vara en nyckel till framgångsrik vetenskap i framtiden.

Vad avses med öppen vetenskap egentligen?

– Det finns tre delområden, och biblioteket är involverat i alla tre. Det första delområdet handlar om att forskningens slutprodukt ska vara tillgänglig, i forskningspublikationer, monografier och artiklar, utan kostnad för läsaren.

– Det andra delområdet går ut på att göra forskningsmaterialet tillgängligt. Tanken är att data som har samlats in för ett ändamål, också ska kunna utnyttjas i annan forskning. Och när vi har riktigt stora mängder data från olika håll, är det centralt att det ska kunna hanteras digitalt. Vi talar om data mining, eller datautvinning. Vi väntar fortfarande på att den europeiska upphovsrättslagstiftningen ska hinna i kapp på det här området, men det är klart att datautvinning i framtiden kommer att öppna för helt nya möjligheter inom forskningen.

– Det tredje delområdet berör undervisningen. Universitetet satsar på att i allt större omfattning utnyttja öppna forum, digital teknik och självvärdering och kollegial utvärdering i undervisningen. Ett exempel är satsningar på så kallade Mooc-kurser (eng.

Vi tror kanske att vi har kommit långt med digitaliseringen, men faktum är att den bara är i början, och vi kan bara gissa vad den kommer att föra med sig i framtiden, säger Helsingfors universitets överbibliotekarie Kimmo Tuominen. Foto: Jussi Männistö

massive open online course), som är öppna, avgiftsfria, nätbaserade kurser, som kan läsas av tusentals kursdeltagare.

Vilka förväntningar har överbibliotekarien inför hösten?

– Det är bråttom, och mycket som händer. Samtidigt vill jag säga att vi på universitetsbiblioteket står på en unik utsiktsplats med överblick över hela universitetet, och det gör det här till en väldigt intressant arbetsplats. Det är en plats där inget står still, där förändringar ständigt sker, och det kräver också att personalen är entusiastisk över att saker kan göras på nya sätt.

Pamela Friström

I fjol hade huvudbiblioteket i Kajsahuset över 1,6 miljoner besökare. Foto: Veikko Somerpuro

Huvudbiblioteket har vunnit flera utmärkelser för sin arkitektur. Foto: Mika Huisman

FINLANDSSVENSKA KLASSIKER

Hej åter i klassikernas tecken! I år då Finland firar hundra år av självständighet har den finländska historien lyfts fram på olika sätt. Ibland har jag under året upplevt det ”finländska arvet” som tungt och självuppreparande, men stundvis har intressanta händelser eller personer välförtjänt lyfts fram. Under hösten, då festligheterna kulminerar, har det förflutit 100 år sedan inbördeskrigets inledningsskede.

Inbördeskriget har genom alla år väckt känslor, och väcker det fortfarande. Talande är också hur spåren av kriget, med alla dess trauman, sopades under mattan. Om man ser på litterära skildringar av kriget sågs händelserna länge främst ur den segrande vita sidans synvinkel. Texter som objektivt skildrade den röda sidans umbäranden var sällsynta eller präglades av ett ”von oben”-perspektiv. Händelserna låg för nära i det kollektiva medvetandet. Först under efterkrigstiden genom **Väinö Linnas** s.k. torpartrilogi (på svenska *Högt bland Saarjärvis moar*, 1959, *Upp, trälär*, 1960, *Söner av ett folk*, 1962) började inbördeskriget skildras öppnare. Men Linna var inte den första att lyfta fram de rödas situation. Redan 1946 utkom **Anna Bondestams** korta självbiografiska roman *Klyftan*. Boken, som var författarens genombrottsverk fick ett tidigt genomslag och återutgavs första gången 1961 i serien Finlandssvenskt bibliotek.

Klyftan är en rätt så lågmäld roman och rullar inte upp de stora händelserna. Trots att motsättningen mellan de ideologiska grupperna utgör kärnan, är upplevelserna av krigets närvaro och hot viktigare i romanbygget. Dramatiska skeenden som slaget om Tammerfors eller fånglägrens ohyggligheter i söder finns i bakgrunden, men när småstaden som avlägsna nyheter, rentav som rykten. Fokus ligger på huvudpersonen, den 10-åriga flickan Rut, som växer upp i ett socialdemokratiskt arbetarhem i Jakobstad. Rut är en känslig flicka med en välutvecklad fantasi. Hon följer med sina föräldrars oro för inbördeskriget. Särskilt den lungsjuke fadern, en arbetare som är politiskt aktiv och i fara, får stor

Klyftan

Originalutgåvans omslag från 1946.

Anna Bondestam (1907-1995), född och uppvuxen i Jakobstad, hör till de fåtal finlandssvenska författare som skildrar den finlandssvenska arbetarklassen.

plats i handlingen. Han framstår å ena sidan som den snälla, lekfulla men bräckliga pappan och å andra sidan den gåtfulla, politiskt aktiva som försvinner på okända ärenden. För Rut blir de lokala våldshandlingarna som kriget medför som skrämmande, nästan spännande berättelser.

Rut känner en viss tvehägsenhet: föräldrarnas övertygelse är också hennes, men samtidigt ber hon varje kväll till Gud för att det inte skall hända pappan något. Ängslan över att han skall bli tagen av de vita hänger som en tung skugga över dem. Medan kriget pågår börjar denna katt och rätta-lek, som ökar efter kriget då de vitas hämndaktioner börjar. Rut plågas av detta och saken blir inte bättre av att hon byter skola och hamnar i en ”vit” miljö där hon är rädd att avslöja sin tillhörighet. Ruts mamma försöker hålla modet uppe och arbetar hårt för familjen, men även hon plågas, och den klippa av trygghet som hon har varit för Rut får en avgörande törn.

Då kriget och dess grymma efterspel är över återgår livet till det normala men något är oåterkalleligt förändrat för Rut. Hon känner tomhet och saknar livslust och hon får för sig att hon varit otacksam mot Gud, som ställt allt till rätta. Att ständigt grubbla över det som varit blir hennes öde efter allt hon upplevt.

Klyftan skildrar en bräcklig tid i landets historia men med tanke på hur Finland sedan utvecklades har frihet och demokrati lyckligtvis vunnit. Framför allt handlar romanen ändå om ett barn som växer upp i krigets ondska och förstår mer än vad den vuxna omgivningen tror eller märker. Detta är något som med världens humanitära kriser i minnet, är högst aktuellt idag. I romanens fall var inbördeskriget fonden, men det kunde lika gärna vara Syrien eller någon annan väpnad konflikt. Det är viktigt att komma ihåg att även Finland en gång har varit i samma situation. Jag citerar slutet av romanen, som kan te sig dystert, men som samtidigt uppmanar till mod att göra världen bättre:

”De har haft otur, alla dessa miljoner. De råkade födas i ett århundrade, som kallades barnets när det började, men som blev skräckens?”

Johan Lindberg

är biblioteksfunktionär vid
Arbis i Helsingfors

VÄLKOMMEN TILL Finlands svenska biblioteks dagar 2017

14-15 SEPTEMBER, MITT I STAN, NÄRPES

ÅRETS TEMA: SAMARBETE - TILLSAMMANS

PROGRAM

TORSDAG 14.9

- 13.00 Anmälning**
- 13.30 Välkommen!**
FSBF:s ordförande Karolina Zilliacus
Närpes stadsdirektör Hans-Erik Lindqvist
- 13.45-15.00 "Välkommen som medlem!"** – olika biblioteks-
föreningar presenterar sig
- 13.45-14.05 Bättre bibliotek med kommunikation och
samarbete.**
Suomen Kirjastoseura, Rauha Maarno
- 14.10-14.40 Svensk biblioteks förening, Karin Linder**
- 14.40-15.00 Paneldiskussion med Rauha, Karin och Karolina**
- 15.00-15.30 Kaffepaus**
- 15.30-16.30 Under samma tak - fysiska och virtuella
samarbeten**
Gunilla Brinck, Umeå stadsbibliotek
- 16.00-16.15 Beatrice Villman (Larsmo huvudbibliotek),
Christina Flemming (Tritonia) och Malin Holl-
mén (Nätverket Helle).**
- 16.15-16.30 Paneldiskussion**
- 16.45-17.45 Författargäst: Stina Wirsén**
Små berättelser om Stora känslor –
mellanmänskliga dramer för de allra yngsta.
- 17.45-18.45 Fritt umgänge**
- 19.00-22.30 Middag på Linds kök** Program: Årets Biblio-
teksbok samt musik av Rickard Eklund och
Emma Strömbäck.

Rickard Eklund, dialektrockare som sjunger på närpesis-
ka. Vinnare av Solveig von Schoultz-priset 2016.

FREDAG 15.9

- 08.45-09.05 Presentation av rapport: "Bibliotekens
ekonomiska effekter"**
- 09.05-09.30 Aktuellt från biblioteksbranschen**
Susanne Ahlroth, RFV
- 09.30-11.00 Föreningens höstmöte inklusive kaffe**
- 11.00-11.45 Lunch**
- 11.45-12.45 Bibliotek och historia**
- 11.45-12.15 Republiken och biblioteken: hundra år av
växelverkan mellan staten, kommunerna och
biblioteksfolket.**
Ilkka Mäkinen, Tammerfors universitet
- 12.15-12.45 Tidsresor och arkivmysterier – exempel
på hur elever bekantat sig med historia på
biblioteket.**
Lena Sågfors, Vasa stadsbibliotek
- 12.45-13.30 Författargäst: Sara Razai**
"Flickor i förorten – från Helsingfors till Dou-
ala."
- 13.30-13.45 Slutdiskussion**
- 14.00 Kaffeservering på huvudbiblioteket**

Kultursalen i Mittistan, Närpes
www.mittistan.fi

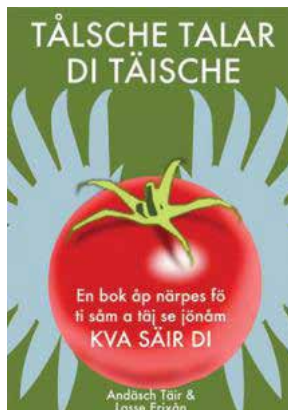
Välkommen till Närpes!

Naturstationen Gåshällan är en tidigare sjöbevakningsstation i Närpes skärgård.

Närpes i korthet

Man kan väl inte nämna Närpes utan att staden associeras med alla dess växthus, i trakten finns till och med en växthusrestaurang och växthusbastu. Faktum är att det i dag produceras cirka 60 procent av landets tomater och cirka 35 procent av landets gurkor här.

Förutom växthusnäringen är också lastbils- och släpvnagnspåbyggnad en stor industrigren, jämte metallindustri, jordbruk, pälsnäring och äggproduktion. Den starka företagsamheten kräver arbetskraft, vilket syns i den stora arbetskraftsinvandringen till orten: I staden bor för närvarande människor av cirka 30 olika nationaliteter.

Staden brukar även förknippas med den karaktäristiska Närpesdialekten vilken har kvar många gamla särdrag som försvunnit

ur den moderna svenskan. För intresserade kan **Anders Teir** och **Lasse Erikssons** böcker *Kva säir di* (En bok åp närpes fö ti jãlp ut helsingfãscharen å sombãl ar) och *Tãlsche talar di tãische* (En bok åp närpes fö ti sãm a tãj se jönãm kva säir di) rekommenderas för att på ett lãttsamt sãtt bekanta sig med dialekten.

Kultur lider det ingen brist på i staden, både större och mindre evenemang ordnas flitigt av olika arrangörer. Ett av de största återkommande evenemangen sommartid är tomatkarnevalen där det röda guldets, tomaten, står i centrum. Förutom Finlands (världens?) lãngsta tomatbord bjuds det på många andra programpunkter under karne-

I anslutning till Närpes kyrka står ca 150 små röda byggnader på rad. De är de unika kyrkstallarna som användes förr i tiden för inkvartering av hästar medan gudstjänst pågick.

En av höjdpunkterna sommartid är Närpes Teaters föreställningar vid vridlãktaren i Öjskogsparken.

Närpes är centrum för växthusodlingen i Finland. Här produceras 60 procent av tomaterna och 35 procent av gurkorna i Finland.
Foto: NN - nordn.org

valen. Helgen brukar vara ett utmärkt tillfälle att träffa vänner och bekanta som letat sig tillbaka till hemtrakterna.

Övriga kulturella aktörer som bör nämnas är Närpes skolmusikkår med dess duktiga musicerande ungdomar samt Närpes sommarteater med sin vridläktare och sitt ånglokomotiv.

Stadsbiblioteket i Närpes

Biblioteksväsendet i Närpes består av huvudbiblioteket i Närpes centrum samt fyra filialbibliotek i Yttermark, Övermark, Pörtom och Töjby byar. För bokbussverksamheten hyrs Korsnäs bokbuss. Vi som driver dessa enheter är sju till antalet. Vårt materialbestånd består av cirka 100 000 fysiska titlar, varav hälften befinner sig i huvudbiblioteket. Stadsbiblioteket i Närpes är ett av de 11 bibliotek som hör till bibliotekssamarbetet Fredrika.

I somras firade huvudbiblioteket 20-årsjubileum. Med hjälp statsunderstöd byggdes det nya huvudbiblioteket för 20 år sedan och personalen fick flytta från en trång och läckande gammal byggnad in i en rymlig och ändamålsenlig lokal i maj 1997. Flytten var

FAKTA OM NÄRPES

Invånarantal: 9 393

Areal: 970 km²

Strandlinje: ca 700 km

Språk: svenska 83,7 %, finska 5,6 %, övriga 10,7

mycket uppskattad av såväl personal som kunder, det har berättats att huvudbiblioteket fick många nya kunder den sommaren. Nu 20 år senare kan konstateras att arkitekten gjorde ett bra jobb, biblioteket fungerar mycket väl även ur dagens verksamhetssynpunkt.

De senaste åren har vi satsat väldigt mycket på att utveckla vår utåtriktade läsfrämjande verksamhet, främst i samarbete med dagvård och skolor. Från att ha varit ganska oerfarna inom det området experimenterar vi nu friskt med en positiv inställning och lekfullt sinne. Viktigt är att både våra olika kundgrupper och vi själva har roligt, och att vi lär oss något på vägen. Att satsa på den utåtriktade verksamheten

känns extra viktig även med tanke på alla barn med annat modersmål än svenska (och finska) som finns i Närpes – senaste läsår var andelen 22 procent av stadens 6-åringar. Vi vill jobba läsfrämjande och läsinspirerande tillsammans med dagvård och skolor och anta utmaningen att inspirera alla barn till läsning!

Framtida utvecklingsmål är att bekanta oss mera med högstadie- och gymnasieelever som kundgrupp samt att förkovra oss inom undervisning av informations-sökning. Men en sak i taget! Nyckeln till att detta ska lyckas är att vi ”arbetar ilaag”, vi jobbar tillsammans. Alla hjälper till med allt, och är positivt inställda till nyheter och utveckling. Vi testar oss fram – vissa saker lyckas bra, annat behöver vi tänka om och justera. Som med det mesta i livet.

Med denna korta presentation vill vi önska er varmt välkomna till Närpes i biblioteksgemenskapens tecken! Hoppas ni kommer att trivas och ha det bra under konferensen.

Magdalena Udd
biblioteksdirektör

Årets konferenssekreterare

Mitt namn är Kristine Bårdén. Jag arbetar som biblioteksfunktionär på Stadsbiblioteket i Närpes. Jag är också med i föreningens styrelse, först som suppleant och sedan som medlemsansvarig.

Jag hoppas att så många som möjligt av föreningens medlemmar har möjlighet att besöka Närpes och delta i höstens biblioteksdagar och dess fantastiska program!

F Ö R E L Ä S A R E

RAUHA MAARNO

- Verksamhetsledare för Suomen kirjastoseura (Finlands biblioteksforening).
- Rauha har tidigare arbetat bl.a. som chefredaktör för Hel-Met samt varit med i Celiaprojektet Bibliotek för alla.
- På biblioteksdagarna talar hon om föreningen men också om hur biblioteken kan förbättra sig med fokus på kommunikation och samarbete.

GUNILLA BRINCK

- Enhetschef på Umeå stadsbibliotek.
- Gunilla är också medförfattare till boken *Sorg, saknad, sammanhang : böcker om barn och ungdomar i svåra livssituationer* (2004).
- Tankar, funderingar och praktiska erfarenheter av att arbeta på ett bibliotek som delar utrymme med andra aktörer, är en del av det som Gunilla kommer att dela med sig av på biblioteksdagarna.

ÖVRIGA MEDVERKANDE:

Susanne Ahlroth (överinspektör för bildningsväsendet, Regionförvaltningsverket) presenterar det som är mest aktuellt inom biblioteksbranschen just nu.

Christina Flemming, Malin Hollmén och **Beatrice Villman** deltar i en paneldebatt om fysiska och virtuella samarbeten. Christina Flemming (vice-direktör och samlingschef vid Tritonia) har mångårig erfarenhet av samarbeten inom både vetenskapliga och allmänna bibliotek. Malin Hollmén (servicechef för bibliotekstjänster, Sibbo bibliotek) representerar Helle, ett nytt biblioteksnätverk i Nyland. Beatrice Villman (bibliotekschef, Larsmo kommunbibliotek) bidrar med erfarenheter av att dela hus med olika verksamhetsformer.

KARIN LINDER

- Generalsekreterare för Svensk biblioteksforening.
- Karin har tidigare arbetat som utredare för den svenska nationella biblioteksstrategin och även varit ordförande för DIK (fackförbundet för akademiker inom kultur- och kommunikationsbranschen).
- På biblioteksdagarna kommer hon främst att fokusera på biblioteksforeningen; dess struktur, verksamhet och utveckling.

SARA RAZAI

- Författare, lärare
- Kända verk: *Jag har letat efter dig* (2012), *Djävulen är en lögnare* (2016)
- På biblioteksdagarna talar Sara på temat "Flickor i förorten – från Helsingfors till Douala".

STINA WIRSÉN

- Illustratör, författare.
- Kända verk: *Rut och Knut, En liten skär och de brokiga, Vem-serien*.
- På biblioteksdagarna talar Stina om temat "Små berättelser om Stora känslor – mellanmänskliga dramer för de allra yngsta".

LENA SÅGFORS

- Pedagogisk informatiker vid Vasa stadsbibliotek – landskapsbibliotek.
- Exempel på hur elever kan bekanta sig med historia på biblioteket t.ex. genom tidsresor och arkivmysterier, är sådant som Lena tänkte dela med sig av på biblioteksdagarna.

ILKKA MÄKINEN

- Lektor och docent i bibliotekshistoria vid Tammerfors universitet.
- Ilkka kommer att fokusera på Finlands historia och biblioteken och på hur dessa två har samarbetat med och påverkat varandra.

Solidaritet och samhälle i fokus på IFLA:s årskonferens

Konferensen lockade tusentals deltagare från hela världen. Foto: IFLA

Över 3 500 deltagare från 120 länder deltog i höstens World Library and Information Congress, WLIC, som den här gången ordnades i vackra Wrocław, Polen. Årets konferens var den 83:e i ordningen och temat för konferens var "Libraries. Solidarity. Society."

FSBF representerades av **Karolina Ziliacus** från Pargas och **Eija Sjöblom** från Dalsbruk. Vi fick ta del av ett digert program och försökte välja seminarier med olika innehåll och teman för att få ut så mycket som möjligt av dagarna.

För vår del inleddes konferensen med en nordisk träff där tre nordiska medlemmar ur

IFLA:s styrelse diskuterade hur IFLA arbetar för att försvara intellektuell frihet.

Om man vill försöka sammanfatta dagarna så är var det genomgående temat att anpassa och förnya biblioteken, att jobba med kontinuerliga förändringar och att bli en del av det samhälle vi verkar i.

DETTA ÄR IFLA

- **International Federation of Library Associations and Institutions** är en oberoende, internationell icke-statlig och icke vinstdrivande organisation som samlar informationsspecialister, bibliotek och deras användare från hela världen.
- Verksamheten sker i ett 40-tal sektioner som fokuserar på olika biblioteksrelaterade områden.
- IFLA har också ett samarbete med andra organisationer med liknande intressen som t.ex. UNESCO.
- Det finns olika kategorier av medlemskap i IFLA, institutionella såväl som personliga. IFLA har över 1400 medlemmar i över 150 länder.
- IFLA grundades i Skottland 1927 och den första ordföranden 1927–1931 var Sveriges riksbibliotekarie Isaac Collijn.
- IFLA:s stora internationella konferens WLIC ordnas årligen i olika delar av världen. År 2018 kommer konferensen att gå av stapeln i Kuala Lumpur, Malaysia.
- Är du intresserad av att vara med i IFLAs arbete? Hör av dig till styrelsen så berättar vi mer!

Några minnesvärda citat från olika seminarier

"Personalization is the key for transformation in the library."

"We are reshaping the library as we always have."

"Smart libraries are building smart communities."

"We are missioning for the books, not only holding the books."

"The challenges facing the library field from ever increasing globalization can only be met and overcome by an inclusive, global response from a united library field (IFLA Global Vision)."

"Information literacy is about exploration, not information control."

"People still need to meet and democracy needs meeting points on a local level."

"The librarians of today could focus on connection management instead of collection management."

"We need to make information search in library as comfortable as in Google."

Barnavdelningen i ett nyöppnat bibliotek vid järnvägsstationen i Wrocław.

Biblioteket i Wrocław

■ Under vårt besök hade vi möjlighet att stifta bekantskap också med de lokala biblioteken i Wrocław.

Wrocław är en stad med 600 000 invånare och av dem är ca 20 procent kunder i biblioteken. Biblioteksnätverket i staden består av 36 bibliotek och vi besökte tre av dem under en förmiddag. Det första biblioteket låg vackert vid torget i den gamla stadsdelen men lokalen var opraktisk och de olika avdelningarna låg i egna rum bakom stängda dörrar. Barnavdelningen var trivsamt men hyllorna överfulla. Personalen berättade att de satsar på skolbesök och evenemang för barn.

På vuxenavdelningen hittar vi en koreansk samling och undrar förstas hur det kommer sig. Personalen på plats smålar och konstaterar att det är en vanlig fråga.

Orsaken är en koreansk befolkning som kommit till staden med de koreanska företagen som etablerat sig där.

Det andra biblioteket vi besökte gick under namnet Mediatek. Där satsar man på AV-material, och utlåningen av dem har inte avtagit får vi veta. Största satsningen görs ändå på olika typer av evenemang och bibliotekarien som guidade oss runt i biblioteket berättar att hon vill utveckla språkcaféer som leds av volontärer.

Det tredje biblioteket hade öppnat i maj och satsar stort på inredning och mysfaktor är hög. Biblioteket ligger i järnvägsstationen och kommer att utvecklas till en mötesplats och väntsal berättar personalen och besökarna kommer förstas att få vara med i det arbetet.

Vi fick guidning vid alla biblioteksbesök. Här besöker vi Mediateket.

SISTER LIBRARIES

共同建置姐妹圖書館來推廣兒童及青少年閱讀
مكتبات شريكة من اجل المطالعة عند الاطفال والناشئة
Bibliotecas hermanas para la lectura de niños y jóvenes
Bibliothèques partenaires pour la lecture des enfants et des adolescents
Sister Libraries for Children's and Young Adults's reading
Partnerbibliotheken für Kinder und Jugendliche weltweit
Библиотеки-сестры и детско-юношеское чтение

Via projektet Sister Libraries kan bibliotek till exempel utbyta erfarenheter av att jobba med barn och unga.

Samarbete kring bibliotekstjänster för barn och unga

■ En av de 40-tal sektionerna i IFLA arbetar med frågor kring bibliotekstjänster för barn och unga, ”Libraries for Children and Young Adults Section”. Sektionen jobbar för ett internationellt samarbete kring bibliotekstjänster för barn och unga och uppmuntrar till utbyte av erfarenheter.

Sektionen samarbetar med internationella organisationer som t.ex. IBBY, International Board on Books for Young People. Sektionen har också tagit fram riktlinjerna ”Guidelines for Library Services for Children”, de första redan i början av 2000-talet och de kommer nu att uppdateras.

Riktlinjerna och sektionens övriga publikationer finns att läsa och ladda ner på deras webbsida på ifla.org.

Sektionen jobbar också med andra intressanta projekt t.ex. Best Practices som är Youtube-filmer med exempel på bra och lyckade projekt samt Sister Libraries som underlättar det för bibliotek att hålla kontakt med varandra och dela erfarenheter utan att behöva vara medlemmar i IFLA. Gå in på sektionens webbplats och bli inspirerad!

www.ifla.org/libraries-for-children-and-ya

**Text och foto:
Karolina Zilliacus och Eija Sjöblom**

Plock ur protokollet

■ På styrelsens möte den 2.6 diskuterades bland annat vårt deltagande i Finlands biblioteksförnings projekt "Bibliotekets ekonomiska effekter". FSBF bidrog till att bekosta den svenska översättningen av rapporten, som presenteras på sid 18, och med att sprida information till svenskspråkiga medier och bibliotek.

En stor del av mötet gick ut på att planera för finlandssvenska biblioteksdagarna i Närpes, som går av stapeln 14–15.9. Vi ser fram emot ett intressant program!

Vidare beslöt föreningen att skicka två representanter, **Karolina Zilliacus** och **Eija Sjöblom**, till World Library and Information Congress i Wrocław, Polen, i augusti detta år. Läs om deras erfarenheter i artikeln på sid 28.

Kom med och skapa en global biblioteksvision

■ Vad har ett bibliotek för kärnvärden och vilka är utmaningarna i framtiden? IFLA:s stora webbaserade enkät finns nu på nätet och där kan alla bibliotekarier vara med och tycka till. Enkäten kommer att resultera i en global biblioteksvision.

Enkäten består av sex frågor med flera olika svarsalternativ. Röstningen pågår fram till den 30 september.

Rösta här: globalvision.ifla.org/vote

Global Vision Workshop på WLIC 2017.
Foto: IFLA

Finlands svenska biblioteksförning 2017

Ordförande

Karolina Zilliacus
bibliotekschef
Pargas stadsbibliotek
tfn 040 733 1954
ordforande@fsbf.fi

Södra Finlands sektion (SFS)

Styrelsemedlemmar:
Lisa Strömsholm
Barnbibliotekarie
Raseborgs stadsbibliotek
lisa.stromsholm@raseborg.fi

Malin Hollmén
Servicechef för bibliotekstjänster
Sibbo kommunbibliotek
malin.hollmen@sibbo.fi

Helena Andersson
Servicechef
Esbo stadsbibliotek
helena.andersson@espoo.fi

Ersättare:
Ylva Larsdotter
Bibliotekarie
Arbis bibliotek
Ylva.larsdotter@arbis.fi

Eva Höglund
Bibliotekarie
Åbo Akademi bibliotek
eva.hoglund@abo.fi

Martin Ginström
Bibliotekarie
Svenska litteratursällskapets bibliotek
martin.ginstrom@sfs.fi

Österbottniska sektionen (ÖS)

Styrelsemedlemmar:
Kristine Bårdén
Biblioteksfunktionär
Stadsbiblioteket i Närpes
kristine.barden@narpes.fi

Maria Kronqvist-Berg
Bibliotekschef
Malax kommunbibliotek
maria.kberg@gmail.com

Helena Österblad
Biblioteksfunktionär
Malax kommunbibliotek
helena.osterblad@malax.fi

Ersättare:
Åsa Broo
Fredrikakoordinator
Fredrika-biblioteken
fredrikakoordinator@gmail.com

Nina Åbrandt
Biblioteksfunktionär
Kronoby kommunbibliotek
nina.abrandt@kronoby.fi

Lotta Karlström
Biblioteksfunktionär
Nykarleby stadsbibliotek
Lotta.karlstrom@nykarleby.fi

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Studenter, arbetslösa, pensionärer och moderskapslediga 10 €
Konto:
IBAN: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.

Adressändringar

Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till medlem@fsbf.fi

Webbplats

www.fsbf.fi
Du hittar oss också på Facebook (Finlands svenska biblioteksförning) och Instagram (fsbf.fi).

”Jag behöver inte tala om mina läsoplevelser med någon, men ibland måste jag. Och jag njuter av att tala om böcker med andra passionerade läsare, boknördar, vänner.”

→ Lyssna på bokpodden Hietanen & Henrikson i din podcast-app eller via Yle Arenan.

Foto: Minna Lehtinen

Vi läsare hör till samma familj

Jag älskar verkligen att läsa och jag har gjort det ända sedan jag lyckades knäcka alfabetet. Hur mycket jag än läser finns det alltid böcker kvar att läsa, helt nya författarskap och litteratur på språk jag ännu inte förstår, eller som ännu inte översatts till något jag förstår. Av den här anledningen är jag oerhört rik.

Varje dag läser jag allt mellan en och fem timmar och då kopplar min hjärna av på ett helt annat sätt än när jag ser en film eller sitter på en bar. Jag antar att det kan ses som osunt, jag antar att det är något mörkt i min själ som febrilt söker tröst och mening från det skrivna ordet. Om jag vore gladare kanske jag inte behövde läsa så mycket. Men nu behöver jag mina böcker. När jag läser är jag inte olycklig.

Jag älskar att vara ensam och läsningen sker bäst i ensamhet. Ändå är jag aldrig ensam medan jag läser. Berättaren blir oftast min bästa vän. Jag gillar inte allt jag läser, men varje bok får mig alltid att tänka på någon annan människa. Jag undrar vad hen skulle tycka om boken. Jag kan bli så ivrig över att få ge boken vidare till någon jag tror behöver den att jag nästan måste snubbla mig över de sista kapitlen.

Jag behöver inte tala om mina läsoplevelser med någon, men ibland måste jag. Och jag njuter av att tala om böcker med andra passionerade läsare, boknördar, vänner. Vi vet hur det är att leva många liv. Vi har gjort långa resor som ingen annan i vår närhet ens känner till. Vi läsare tillhör samma familj. Ibland måste vi få vända det så kallade riktiga livet ryggen och ta del av något annat, större, kanske mindre – ofta annorlunda.

Det finns så många bra böcker att jag sällan har tid att läsa böcker jag inte gillar. Ibland gör jag det också, men det är en annan historia.

Bra böcker berör mig på ett sätt som det riktiga livet sällan gör. Det händer ofta att jag längtar till en bok jag har på gång där hemma och numera också i min telefon eftersom jag börjat vänja mig vid både e-böcker och ljudböcker.

Jag är väldigt lyckligt lottad så till vida att jag på Svenska Yle får sprida det glada budskapet om läsning i en bokpodd. Efter en liten sommarpaus startar Hietanen & Henrikson igen med ett nytt avsnitt varje måndag. Jag hoppas vi hörs!

Anne Hietanen

är kulturjournalist på Svenska Yle

Internetgodis

Mer på bakpärmen! >>>

Biblioteksforeningarnas internationella takorganisation **IFLA** har tagit fram en liten lathund som hjälper dig att bedöma hur tillförlitlig informationen på nätet är. Den finns på svenska, finska och flera andra språk.
→ Ladda ned en egen kopia eller dela: www.ifla.org

Arga bibliotekstanten är hela internets favoritbibliotekarie!
→ På Facebook, Instagram och Twitter och i bloggformat: litteraturmagazinet.se/arga-bibliotekstanten

Lotta Dammert och Daniela Granvik, båda modersmåls lärare i Pargas bokbloggar och boktipsar flitigt i bloggen **Bokduetten**.
→ Läs mer på : bokduetten.blogspot.fi

Webbplatsen **Mediespråk** innehåller en mängd språktips och skrivråd som i första hand är riktade till de svenskspråkiga journalisterna i Finland. Men webbplatsen kan fungera som ett hjälpmedel för vilken svensk språkbrukare som helst. → Besök gärna: mediesprak.fi

FAKTAKOLLA ARTIKELN

KOLLA KÄLLAN

Klicka vidare från artikeln och undersök sajten, dess syfte och kontaktinfo.

LÄS VIDARE

Rubriker är ofta överdrivna. Läs alltid hela artikeln och andra om samma sak.

SÖK PÅ FÖRFATTAREN

Sök snabbt på författaren. Verkar hen trovärdig? Finns hen på riktigt?

FINNS KÄLLOR?

Kolla upp artikelns källor. Bedöm om informationen där stöttar artikeln.

KOLLA DATUMET

Att dela gamla artiklar betyder inte att de är relevanta för aktuella händelser.

ÄR DET ETT SKÄMT?

Verkar något för knasigt? Kolla sajten och författaren för att se om det är satir.

ÄR DU PARTISK?

Överväg om dina egna åsikter påverkar din bedömning av artikeln.

FRÅGA EXPERTERNA

Fråga en bibliotekarie eller kolla en faktagranskningsajt.

Översättning: Martin Ackerfors